Volume III (2017)

Hamdullâh Müstevfi-i Kazvînî, *Târih-i Güzîde (Zikr-i Pâdîşâhân-i Selçukiyân)*. Ed. E. Göksu. İstanbul 2015.
Bilge Kültür Sanat Yayınları, 152 sayfa.
ISBN: 9786054921768

Mahmut DEMİR

Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume III: Ocak-Aralık 2017) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni: M. Demir, *Târih-i Güzîde (Zikr-i Pâdîşâhân-i Selçukiyân)*. Yazar: Hamdullâh Müstevfi-i Kazvînî, *Libri* III (2017) 457-459. DOI: 10.20480/lbr.2017033

Geliş Tarihi: 14.11.2017 | Kabul Tarihi: 18.11.2017
Elektronik Yayın Tarihi: 20.11.2017

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

Hamdullâh Müstevfi-i Kazvîni, *Târih-i Güzîde (Zikr-i Pâdîşâhân-i Selçukiyân)*. Ed. E. Göksu. İstanbul 2015. Bilge Kültür Sanat Yayınları, 152 sayfa. ISBN: 9786054921768

Mahmut DEMİR*

Günümüzde, Ortaçağ tarihi alanındaki çalışmalarının en büyük zorluklarından birisi bilinmesi ve kullanılması gereken kaynak dillerin çokluğudur. Söz konusu kaynak dillerde yazılmış eserler çok geniş bir coğrafyaya yayılmış ve çok farklı kütüphanelerde toplanmış olduğu için ulaşılmaları da oldukça güçtür. Ülkemizde ise, bu zorluğun yanında temel kaynakların önemli bir kısmının Türkçe'ye çevrilmemiş olması Ortaçağ tarihi çalışmalarına sekte vurmaktadır. Bu durum tarihi verilerin bilim camiasında yayılmasını sınırlandırdığı gibi bilimsel çalışmaların hızını da yavaşlatmaktadır. Burada tanıtımı yapılacak olan eser ise Ortaçağ Müslüman tarih yazıcılığının en önemli kaynak eserlerinden birisi olan Hamdullâh Müstevfi-i Kazvîni'nin *Târîh-i Güzîde*'sinin Selçuklular kısmının Farsça'dan Türkçe'ye çevirisidir. Eser ülkemizin önde gelen Ortaçağ ve Selçuklu uzmanlarından Doç. Dr. Erkan Göksu'nun editörlüğünde Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tarih Bölümü öğrencilerinden bir grup tarafından hazırlanmıştır.

Eser *İçindekiler* (5-6), *Kısaltmalar* (7), *Önsöz* (9-10) ve *Giriş* (11-14) kısımlarıyla başlamakta, ardından kendi içerisinde üç alt başlığa ayrılan *Tercüme* (15-121) bölümüyle devam etmektedir. Eser, daha sonra okuyucuya Ortaçağ ve konu edilen tarihi dönem ile ilgili oldukça detaylı literatür bilgisi sunan *Kitâbi-yât* (123-135) ve eserin kullanımını oldukça kolaylaştıran *Dizin* (137-152) kısımlarıyla nihayete ermektedir.

Çalışmanın *Önsöz* (9-10) kısmında editör, eserin oluşum sürecinden söz etmektedir. Ayrıca çalışmanın ortaya çıkmasına vesile olan akademisyenler ile

* PhD., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Ortaçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. mahmutdemir@akdeniz.edu.tr

çeviri işini üstlenen öğrencilerden olan Ayşe Ayna, Bilal Şahin, Ayşe Alhan, Sevgi Kübra Akdemirel, Ayşe Tepe ve Sibel Temiz'e teşekkür edilmektedir.

Giriş (11-14) kısmında editör, hicri 680/miladi 1281 yılında Kazvin'de dünyaya gelen, İlhanlı hükümdarları Olcaytu ve Ebû Saîd Bahadır Han zamanında çeşitli devlet görevlerinde bulunarak hicri 740/miladi 1340 yılında ölen Hamdullâh Müstevfî-i Kazvînî'nin hayatı hakkında okuyucuya bilgi vermektedir. Ayrıca yazarın diğer eserlerinden olan *Zafernâme*, *Nüzhëtü'l-Kulûb* ve burada Selçuklular kısmı neşredilen *Târîh-i Güzîde* hakkında bilgiler zikredilmektedir. Bu kapsamda, söz konusu eserlerin kaynakları, içerikleri, biçimsel ve tarihsel özellikleri gibi pek çok konu hakkında kıymetli birçok malumat dipnotlar vasıtasıyla okuyucunun bilgisine sunulmaktadır.

Eserin birinci bölümü olan *Tercüme* (15-121), kendi içinde *Birinci Şu'be: Büyük Selçuklular* (16-111), *İkinci Şu'be: Kirmân Selçukluları* (112-113) ve *Üçüncü Şu'be: Rûm (Anadolu) Selçukluları* (114-121) olmak üzere üç alt başlığa ayrılmaktadır. İlk alt başlık öncesinde, *Zikr-i Pâdişâhân-ı Selçukiyân* isimli bir yan başlığa yer verilmektedir. Burada şu'beleri oluşturan Selçuklu devletleri hakkında kısa kısa bilgiler verilmektedir. Kazvînî'nin burada aktardığı bilgilere göre Selçukluların birinci şu'besi olan Büyük Selçuklular 14 hükümdardan oluşup toplamda 161 yıl hüküm sürmüşlerdir. İkinci şu'be olan Kirmân Selçukluları da 11 hükümdardan oluşup yüz elli yıl iktidarda kalmışlardır. Üçüncü şu'be olan Rûm (Anadolu) Selçukluları ise 15 hükümdardan oluşup toplamda 220 yıl hüküm sürmüşlerdir. Genel itibariyle eserde tarihi gerçeklere uymayan hatalı kısımlara dair hem eserin Farsça edisyonunun nâşiri Abdu'l-Hüseyn Nevâî hem de Türkçe tercümenin editörü Erkan Göksu tarafından gerekli düzeltmeler dipnotlarla verilmiştir.

Eserin *Tercüme* (15-121) bölümünün ilk alt başlığı *Birinci Şu'be: Büyük Selçuklular* (16-111) da kendi içinde her bir hükümdara ayrılan yan başlıklardan oluşmaktadır. Hükümdarlara ait tarihi bilgilere geçmeden önce de Büyük Selçukluların etnik kökeni, şecereleri, Selçuklularında aralarında bulunduğu Türk topluluklarının Orta Asya'dan göç sebepleri ve göçten sonra yerleştikleri yerler hakkında bilgiler verilmektedir. Ayrıca Selçukluların atalarından İsrâîl'in (Arslan) Gazneli Hükümdarı Sultân Mahmûd ile ilişkileri ve onun tarafından saf dışı bırakılması ele alınmaktadır. Daha sonra ise Gazneli Hükümdarı Sultân Mahmûd'un halefi ve oğlu Sultân Mes'ûd ile Selçuklu ailesinden Mîkâîl'in oğulları Tuğrul ve Çağrı Beylerin mücadeleleri aktarılmaktadır. Bölüm içerisinde genel

itibariyle bu mücadeleler üzerinden Büyük Selçukluların kuruluş süreci ortaya konmaktadır. Daha sonra sırasıyla *Sultân Tuğrul Beg* (23-30), *Sultân Alp Arslan* (30-39), *Sultân Melikşâh* (39-51), *Sultân Berkyaruk* (51-61) *Sultân Muhammed* (61-68), *Sultân Sencer* (68-79), *Sultân Mahmûd* (79-81), *Sultân Tuğrul* (81-82), *Sultân Mes'ûd* (82-88), *Sultân Melikşâh* (88-91), *Sultân Muhammed* (91-95), *Sultân Süleymânşâh* (95-96), *Sultan Arslân* (96-101) ve son olarak *Sultân Tuğrul* (101-111) yan başlıklarına yer verilmektedir. Bu yan başlıklar özelinde hükümdarlar ve dönemlerinin önemli olayları hakkında ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır. Bu alt başlık içerisinde Büyük Selçuklu ve Irak Selçukluları hükümdarları bir arada verilmiş olsa da gerekli uyarılar ve düzeltmeler çeviri metni içerisinde editör Erkan Göksu tarafından yapılmıştır.

Eserin ikinci alt başlığı olan *İkinci Şu'be: Kirmân Selçukluları*'nda (112-113) da birinci alt başlıkta olduğu gibi ilk hükümdar Sultân Kâvurd üzerinden Kirman Selçuklu Devleti'nin kuruluş süreci aktarılmaktadır. Daha sonra ise sırasıyla *Sultân Şâh* (112), *Turân Şâh* (112), *İran Şah* (112), *Arslan Şâh* (113), *Muhammed* (113), *Tuğrul Şâh* (113), *Arslan Şâh*, *Behrâm Şah* ve *Turân Şâh* (113) ve son olarak *Muhammed Şâh*'in (113) dönemleri ana hatlarıyla ortaya konulmaktadır.

Tercüme (15-121) bölümünün son alt başlığı olan *Üçüncü Şu'be: Rûm (Anadolu) Selçukluları*'nda (114-121) ise kurucuları Süleymân Bin Kutalmış hakkında ayrıntılı bilgiden sonra sırasıyla *Dâvud Bin Süleymân* (115), *Kılıç Arslan* (115), *Mes'ûd* (116), *İzzü'd-dîn Kılıç Arslan* (116), *Gıyâsü'd-dîn Keyhüsrev* (117), *İzzü'd-dîn Kılıç Arslan* (117), *İzzü'd-dîn Keykâvus* (118), *Alâü'd-dîn Keykûbâd* (118), *Gıyâsü'd-dîn Keyhüsrev* (118-119), *Rüknü'd-dîn Süleymân* (119), *Gıyâsü'd-dîn Keyhüsrev* (120) *Gıyâsü'd-dîn Mes'ûd İbn Keykâvus* (120-121) ve *Alâü'd-dîn Keykûbâd İbn Ferâmur* (212) hakkında tarihi ayrıntılar okuyucunun bilgisine sunulmaktadır.

Yukarıda da bahsettiğimiz üzere, Ortaçağ tarihinin önemli bir kaynağından yapılan ve Selçuklular kısmını ele alan bu kıymetli çeviri Türk tarih literatürüne çok büyük bir katkıdır. Genel itibariyle Ortaçağ Müslüman-Türk tarihinin mühim kaynaklarından olan *Ravzatü's-Sâfâ*, *Tabakât-ı Nasırî* ve *Câmiü't-Tevârih* gibi pek çok eserden çevirileri olan Erkan Göksu hocamızı ve kıymetli öğrencilerini tebrik ediyor ve çalışmalarının devamını diliyoruz.